

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ВЗАЄМОДІЇ МІЖ ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ ПІД ЧАС РОЗКРИТТЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Роман Володимирович ДЕЛІМБОВСЬКИЙ,

*здобувач Харківського національного
університету внутрішніх справ*

Діяльність вітчизняних правоохоронних органів потребує постійної оптимізації, урахування сучасних тенденцій, особливостей регулювання суспільних відносин на рівні міжнародного співтовариства і передового зарубіжного досвіду як сукупності апробованих у інших державах практик, підходів, методів роботи правоохоронних органів окремих високорозвинених зарубіжних країн, які мають перспективу подальшої реалізації у вітчизняних реаліях або виступають безумовним пріоритетом на рівні держави з огляду на євроінтеграційне бачення її розвитку.

При цьому питання зарубіжного досвіду в сучасних умовах тісно пов'язане з організацією міжнародної співпраці між правоохоронними органами задля спільного розслідування та розкриття правопорушень, що виходять за межі державних кордонів, зокрема в процесі незаконного обігу вогнепальної зброї, наркотичних засобів, а також вчинення шахрайських дій.

Водночас на рівні ЄС взаємодія між правоохоронними органами під час розкриття кримінальних правопорушень охоплює встановлення тісних взаємозв'язків між державами-членами в процесі функціонування структур, які забезпечують ефективну координацію зусиль національних органів, їх аналітичне забезпечення, визначення ризиків і загроз, вирішення яких є найбільш оптимальним саме на рівні спільної узгодженої діяльності. Саме тому досвід функціонування таких організацій набуває першочергового значення для України. Можна вести мову про те, що ці організації втілюють в собі прогресивний досвід держав-членів, адаптований до вирішення конкретних проблем. Ба більше, досвід, втілений у таких організаціях, меншою мірою пов'язаний з історичними тенденціями розвитку конкретної держави, впливом на її становлення культурних, релігійних, мовних та інших особливостей, а також державної політики. Ці організації вже самим своїм існуванням, програмними цілями, тенденціями розвитку виступають платформою для співпраці, використання їх інформаційних, аналітичних та інших можливостей, у тому числі в сфері розкриття кримінальних правопорушень.

Слід зазначити, що ключову роль в контексті взаємодії між правоохоронними органами на європейському рівні відіграє Європол, який розпочав свою діяльність 3 січня 1994 року як Європейський підрозділ по боротьбі з обігом наркотиків (EDU). Як Європол цей департамент був заснований на основі Конвенції про створення

Європейського поліцейського управління (Європол) від 26 липня 1995 року, яка визначила його основним завданням покращення обміну інформацією між державами-членами, а також збір інформації про незаконні дії та передачу відповідної інформації компетентним національним органам (стаття 29 Конвенції) [1, с. 339].

Водночас на рівні ЄС функціонують й інші структури, що забезпечують співробітництво між державами-членами в сферах, дотичних до розслідування та розкриття кримінальних правопорушень. Так, Євроюст – це європейська організація з питань судового співробітництва, спрямована на кращу координацію правоохоронних органів держав-членів у розслідуваннях та кримінальних провадженнях, що проводяться ними. Слід зазначити, що відмінності в правових культурах ЄС є багатоманітними, і Євроюст своєю присутністю та інституційною базою сприяє максимально можливій координації розслідувань та кримінальних переслідувань. Важливим інструментом у цьому випадку є спільні слідчі групи (JIT), що складаються з поліцейських співробітників різних держав, спрямовані на координацію розслідувань тяжких злочинів у двох або більше державах [2, с. 365-366].

Frontex, Європейське агентство прикордонної та берегової охорони, підтримує держави-члени ЄС та країни, асоційовані з Шенгенською угодою, в управлінні зовнішніми кордонами ЄС та боротьбі з транскордонною злочинністю. Frontex є центром передового досвіду в галузі контролю на зовнішніх кордонах ЄС, який обмінюється розвідувальними даними та досвідом з усіма державами-членами та сусідніми країнами, що не входять до ЄС, які постраждали від міграційних тенденцій та транскордонної злочинності. Сотні офіцерів беруть участь в операціях вздовж зовнішніх кордонів Європейського Союзу та за його межами. Вони виконують різноманітні завдання, такі як спостереження за кордоном, боротьба з транскордонною злочинністю та допомога в операціях з повернення [3].

У діяльності окреслених вище організацій значна увага приділяється співпраці з Україною, на території якої через географічну близькість до держав-членів ЄС функціонують організовані злочинні групи, пов'язані з транснаціональною злочинністю, у тому числі проти громадян ЄС. Так, «Угода між Україною та Європолом про стратегічне співробітництво була підписана 4 грудня 2009 р. у Києві під час саміту Україна-ЄС. У 2010 р. в Україні був створений Національний контактний пункт Європолу. 14 грудня 2016 р. між Україною та Європолом була підписана Угода про оперативне та стратегічне співробітництво, яка набрала чинності 12 липня 2017 р. та припинила дію попередньої угоди від 2009 р. Водночас ст. 4 Угоди визначає, що крім обміну інформацією, співробітництво може включати, відповідно до визначених рішенням Ради Європолу завдань Європолу, обмін спеціальними знаннями, загальними зведеннями, результатами стратегічного аналізу, інформацією щодо процедур кримінальних розслідувань, інформацією про методи

запобігання злочинності, участь у навчальних заходах, а також надання консультацій та підтримки в окремих кримінальних розслідуваннях» [4].

Таким чином, наявний інформаційний і аналітичний потенціал Європолу, Євроюсту та Frontex потребує інтенсифікації співробітництва з національними правоохоронними органами, затвердження концепцій і стратегій співпраці, зокрема в сфері міжнародного поліцейського співробітництва, визначення ключових пріоритетів для України, викликів, вирішення яких є можливим завдяки такій співпраці. Досвід Європолу, Євроюсту та Frontex може бути успішно переданий вітчизняним працівникам правоохоронних органів під час спільних конференцій, самітів, тренінгів, у процесі спільного проведення наукових досліджень, зокрема закладами вищої освіти зі специфічними умовами навчання, що здійснюють підготовку поліцейських. Слід зазначити, що вітчизняні правоохоронні органи також володіють цінним для європейських партнерів досвідом реагування на безпекові виклики воєнного стану, виконання службово-бойових завдань, документування воєнних злочинів, а також розслідування та розкриття кримінальних правопорушень, пов'язаних із державною зрадою. Більше того, такому обміну досвідом сприяє активна просвітницька та освітня діяльність Європейського поліцейського коледжу (CEPOL), у діяльності якого використовуються різноманітні інструменти практико-орієнтованого навчання з урахуванням сучасних тенденцій злочинності та передових технологій у правоохоронній діяльності.

Список використаних джерел

1. Mushak N., Zaporozhets A. Law Enforcement Cooperation of the Member States of the European Union. *Часопис Київського університету права*. 2020. № 3. С. 338-342.
2. Korontzis T. International law enforcement cooperation. *European Scientific Journal*. 2014. 355-367. URL: <https://ssrn.com/abstract=4881519>.
3. Who we are // Frontex: сайт. URL: <https://www.frontex.europa.eu/about-frontex/who-we-are/tasks-mission/>.
4. Гальчинський С. Як Україна співпрацює з Європоллом та Євроюстом // Юридична Газета. №23 (729). URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/mizhnarodne-pravo-investiciyi/yak-ukrayina-spivpracyue-z-evropolom-ta-evroyustom.html>.